

Josip Radovan
Split

*MEDITERAN KAO
IDENTITETSKA ODREDNICA*
Zbornik radova s međunarodnoga znanstvenog skupa

ur. Marijana Tomelić Ćurlin i Tanja Brešan Ančić
Filozofski fakultet u Splitu, Split, 2024.

U povodu obilježavanja dvadesete godišnjice svojega osnutka, Odsjek za hrvatski jezik i književnost Filozofskoga fakulteta u Splitu organizirao je međunarodni znanstveni skup pod nazivom *Mediteran kao identitetska odrednica: jezik, književnost, kultura i novi mediji*. Dvodnevni je znanstveni skup održan 22. i 23. listopada 2021. godine, a početkom 2024. godine objavljen je i zbornik sa spomenutoga skupa. Na skupu su, uz tri plenarna izlaganja, održana 53 izlaganja od ukupno 68 izlagača, a zbornik na koncu sadrži petnaest radova od ukupno dvadeset autora. Objavljeni se radovi bave različitim fenomenima: suvremenim književnim djelima, kapitalnim djelima povijesti hrvatske književnosti, zatim leksikografijom, onomastikom, starocrkvenoslavenskim jezikom, ali i nastavničkim kompetencijama.

Lucijana Armanda Šundov s Filozofskog fakulteta u Splitu svoj rad *Carnivalization in Šegedin's novel 'Djeca Božja' ('Children of God')* temelji na Bahtinovoj teoriji karnevalizirane književnosti, a bavi se analizom ambivalentnih scena mediteranskoga otočnog teatra prosjačenja, groteske i lakrdije, kao i dominacijom ženskih likova u spomenutim prizorima Šegedinova romana egzistencijalističke prirode. Ema se Botica, s istoga fakulteta, u svojem radu također bavi novijom književnošću, ali onom britanskom – istražuje ostvaraj prostora mora u romanu *Plovidba broda Zorogaza*, trećoj objavljenoj knjizi u popularnoj sagi *Kronike iz Narnije* autora C. S. Lewisa. Autorica je pokazala da se Lewis pri pisanju svojega romana oslonio na mediteransku tradiciju književnosti o moru koja je započela još

s davnom *Odisejom*. (Po)morsku tematiku nastavlja još jedna autorica sa splitskoga Filozofskog, Petra Božanić, u radu *Pomorsko nazivlje u rječniku Joakima Stullija*, kojim upućuje na bogatu Stullijevu maritimološku leksikografsku ostavštinu, a govori o stvaranju hrvatskoga pomorskog nazivlja na početku 19. stoljeća. Marko Dragić, također s Filozofskoga fakulteta u Splitu, obrađuje temu brgulje, to jest krsne slave u hrvatskoj tradicijskoj kulturi. Riječ je o zajedničkoj župnoj, seoskoj ili obiteljskoj svetkovini pojedinoga sveca kojemu je uglavnom posvećena glavna župna crkva ili, rjeđe, manja crkva ili kapelica, a uz taj se dan vezuje mnoštvo običaja i tradicija. U radu *Prepoznavanje leksema u trogirskome govoru među trima generacijama govornika* Jelena Đorđević i Anita Runjić-Stoilova sa splitskoga Filozofskog fakulteta izdvojile su preko dvjesto leksema iz Geićeva *Rječnika i gramatike trogirskoga čakavskog govora*, čije su poznavanje i značenje provjeravale pisanim upitnikom među trima generacijama trogirskih govornika, a sve kako bi dobile uvid u aktualno stanje trogirskoga govora na razini leksika. Marijana Erstić (Filozofski fakultet u Splitu) analizom je *Dalmatinskih soneta* (izv. *Die Dalmatinischen Sonette*) Paule von Preradović, unuke jednoga od najpoznatijih pjesnika hrvatske književnosti 19. stoljeća, Petra Preradovića, došla do zaključka o mediteranskoj i poetološkoj utemeljenosti soneta, podjednako s formalne i tematske strane. Nadalje, Josip Bruno Bilić s Fakulteta za filozofiju i književnost u Buenos Airesu i Ivana Franić s Filozofskoga fakulteta u Zagrebu u radu naslovljenom *Osobno ime u dvojezičnoj leksikografiji na primjeru 'Hrvatsko-francuskoga rječnika' J. Dayrea, M. Deanovića i R. Maixnera* istražuju status osobnih imena u hrvatskome stupcu navedenoga rječnika i uspoređuju ih s francuskim istovrijednicama kako bi vidjeli može li se, i u kojoj mjeri, govoriti o zajedničkoj pripadnosti sredozemnome krugu. Gordana Galić Kakkonen s Filozofskoga fakulteta u Splitu istraživala je, pak, govore/eseje s međunarodne manifestacije *Knjiga Mediterana* u kojima su proučavani odnosi između Mediterana kao kolijevke različitih civilizacija i knjige kao jednoga kulturnog dobra, a cilj je rada, prema riječima autorice, bio uputiti na »svjetskost« mediteranskoga književnog svijeta. U radu *Mediteran kao poticaj kreativnosti učenika u nastavi matematike* Tonča Jukić s Filozofskoga fakulteta u Splitu i Branka Gotovac s Kemijsko-tehnološkoga fakulteta u Splitu navode kako se o temi Mediterana može kvalitetno poticati kreativnost djece u nastavi matematike, za što daju i odgovarajuće primjere i prijedloge, a kreativnost je, navode, od ključne važnosti za što cjelovitiji razvoj pojedinca. Sanja Knežević s Odjela za kroatistiku Sveučilišta u Zadru istraživala je intertekstualnost trojice pjesnika s druge polovice 20. stoljeća (Zvane Črnje, Tonča Petrasova Marovića i Jakše Fiamenga) i oca hrvatske književnosti, Marka Marulića te je u svojem radu pokazala da se spomenuta trojica pjesnika Maruliću direktno i »obraćaju« u vremenu kada je hrvatski književni, nacionalni i kulturni identitet bio u krizi. Tanja Kuštović sa zagrebačkoga Filozofskog

fakulteta analizirala je jezik četiriju kantika sačuvanih unutar triju srednjovjekovnih knjiga – dviju glagoljskih (*Pariški zbornik Slave 73* i *Akademijin brevijar*) te ćirilčnoga *Ofičja Blažene Djeve Marije* – i to na grafijskoj, fonološkoj, morfološkoj i leksičkoj razini, a sve kako bi ustanovila imaju li spomenuti tekstovi karakteristike starocrkvenoslavenskoga ili hrvatskoga jezika. Josip Miletić s Odjela za kroatistiku Sveučilišta u Zadru i Andriano Dužević s Hvara u radu *Hektorovićevo 'Ribanje i ribarsko prigovaranje' u okviru projektne nastave i valorizacije kulturne baštine otoka Hvara (prijedlog modela projektne nastave)* predlažu atraktivne načine na koje srednjoškolski učenici mogu obrađivati kardinalno Hektorovićevo djelo, pritom njegujući kulturnu baštinu svojega kraja. Antonija Prišlić iz Općine Janjina i Domagoj Vidović s Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje obrađuju janjinska prezimena, prvo njihov povijesni razvoj, zatim i podrijetlo, a autori su uočili da je, motivacijski gledano, udio prezimena koja su nastala od osobnih imena te onih koji su nadimačkoga postanja gotovo podjednak. Nikola se Sunara s Filozofskoga fakulteta u Splitu u radu naslovljenom *Mediterranean Motifs in Croatian Oral Lyric Poetry* bavi analizom hrvatskih usmenih lirskih pjesama nastalih u primorskim krajevima, u kojima je pronašao, između ostaloga, mnoštvo motiva vezanih za more, otočnih toponima, meteoroloških fenomena, imena plovila, njihovih dijelova i opreme te mediteranske flore i faune. U posljednjemu se radu ovoga zbornika autorica Ana Šimić sa Staroslavenskoga instituta osvrnula na dodirne točke solinske povijesti s onom glagoljaškom – sastavnicom koja upotpunjuje solinski kulturni identitet i učvršćuje status Grada Solina kao jednoga od najvećih središta hrvatske povijesti, podjednako društvene, kulturne i crkvene povijesti.

Radove u Zborniku recenzirali su znanstvenici s raznih hrvatskih i inozemnih sveučilišta i instituta. Iako predstavlja već viđenu temu koja je nebrojeno puta bila predmetom raznih znanstvenih istraživanja, Mediteran je fenomen koji je i dalje aktualan, koji intrigira i konstantno donosi nove izazove pred znanstvenike, čemu svjedoči i ovaj hvalevrijedan zbornik koji potiče na daljnja istraživanja mediteranskih beskraja.